

P. 11. 132
CERNAUȚI

SEPTEMBRE-DECEMBRE 1934

An IX
1934

FĂT-FRUMOS

Director: LECA MORARIU

Nr.
5-6

MĂNĂSTIREA VATRA-MOLDOVIȚEI

(după Al. Bocăneșu, Mănăstirea Moldovița 1933)

LITERATURĂ — ARTĂ — ȘTIINȚĂ — VIAȚĂ SOCIALĂ

FĂT-FRUMOS

An IX
1934

DIRECTOR: LECA MORARIU

Nr. 5-6

Povești despre Vlad-Vodă Țepeș

(Pagini inedite din opera lui P. Ispirescu)

I.

Cetatea Poienari *)

Fratele lui Vlad-Vodă Țepeș îndrăgise o fată de boier. Aceasta fiind foarte înțeleaptă, se făcea că nu bagă de seamă ceeace voește fratele Măriei-Sale. El îi tot bătea capul și nu-i da pace. Fata îl spuse ¹⁾ tatâne-său; iară acesta îl dete târgului, făcându-l de răs și de ocară. Târgoveții îl huiđuiră ca pe o lichea de om ce era. Vodă se scârbi foarte mult de această faptă a târgoveților și hotărî să-și izbândească asupra lor.

Era în ziua de Paști. Ce frumoase erau vremurile acele bătrâne, în care boierul și salahorul aveau aceleași datine, aceleași sărbători, aceleași petreceri! Erau toți o apă. La biserică mergeau cu toții. La veselie iarăși

cu toții la un loc. În ziua de Paște, după ce ascultau slujba sântei Învieri se întorceau la masă. Apoi ²⁾ mergeau unii la alții și-și urau la mulți ani. După amiază se căruțau la dulap. Acolo mergeau (și)³⁾ mare și mic, tânăr și bătrân, boier și salahor.

Aceste adunări de veselie pentru sântele sărbători se făceau în niște livezi întinse. De o parte era dulapul, de altă leagănul și mai cât colo călușarul. Fiecare din acestea își aveau oamenii săi ce slujeau și mulțumia(u) ⁴⁾ pofta fiecăruia pe un lucru de nimic.

Vedeai cete-cete de oameni așezați pe iarba verde, cu mîncărică adusă de acasă. Boierii trimeteau înainte pe feciorii de

*) Singura dintre aceste povești căreia Ispirescu îi adaoase ulterior un titlu.

¹⁾ spuse îndreaptă Ispirescu, în loc de: dete pe mîna, cum scrisese întâi

²⁾ în loc de: După aceea, în prima redacție.

³⁾ Șters de Ispirescu.

⁴⁾ Deci o dată pers. a 3-a plur. cu terminațiunea u [slujiau], a doua oară fără [mulțumia].

casă cu velința și cele spre mâncare. Ei așezau totul, iară boierii cu jupânesele și copii, băieți și fete, veniau d'a-gata și se puneau la masă. Fiecare ceată de boier avea și câte un tacâm de lăutari ce trăgea cu foc. După ce se chefuiau și boierii ajungeau a fi cam candrii, două sau mai multe cete de boieri se întrolocau și făceau petrecerea și mai veselitoare.

Negustorii cu femeile și copiii, mergeau d'odată cu ucenicii de prin prăvăliile lor cari duceau bucate ori mezele, ori miel fript, în șervete curate sau în coșnițe. Ajunși la fața locului, își alegeau loc ori sub câte un copaciu mare, sau la câte un colț mai adăpostit, de ceva crângulețe de trandafir sau liliac. Atunci negustoreasa poruncia ucenicilor cum să așeze velința pe iarbă, să reguleze masa și să dea bucatele. Cei mai chiaburi puneau și ei lăutari și făceau ca și boierii.

Poporimea se aduna și ea: fiecare bărbat cu muierea și copiii, ducând câte o legăturică, care cu ouă roșii, care cu colaci⁵⁾ ori pâine, care cu pastramă ori caiser⁶⁾ sau cu ceva legumă; și dacă ajungeau se puneau d'a-dreptul pe iarba verde, și acolo, după ce trăgeau

câteva ocale cu vin⁷⁾, își uitau nevoile și grijile vieții. Vinul îl vindea stăpânul dulapului. Cei ce nu-și aduceau de acasă de mâncărică, găsiu acolo ouă roșii ori albe, cârnați și friptură de miel. Pel lângă dulap se (gă)⁸⁾ afla de vânzare: roșcove, alune, năut, stafide și șerbet dulce pentru copii și pentru tinerime.

Fiecare vârstă, fiecare tagmă își găsia petrecerea ce i se cuvenia. Copiii, după ce zbenguiau alergând de nu-i încăpea grădina, apoi veniau și se dau în călușar(u)⁹⁾. Tinerimea, după ce râdea(u)¹⁰⁾ și-și spunea(u)¹⁰⁾ fel de fel de glume, se puneau(u)¹⁰⁾ în dulap; iară cei mai în vârstă se (pun)¹¹⁾ dedeau în leagăn.

Către seară se înlîndea câte o horă mare unde se prindeau toți. Boieri, neguțători¹²⁾, brâslasi și muncitori se luau de mână și jucau cu voie bună și se veseliau până în amurgit.

Cei mai dibaci trăgeau câte o chindie, câte un brâu, câte o bătută. La aprinsul luminărilor, cârduri-cârduri, se înturnau acasă.

Vodă își găsisese ziua de pe-deapsă. Slujitori de ai domniei cuprinseseră toate dulapurile, — căci pe vremea aceea în Târgoviște erau mai multe asemenea grădini —, puseseră mâna pe toți

5] În loc de: cozonac, șters de Ispirescu.

6] ?

7] În loc de: înghițiau câteva păhare, deșertau (?) plosca de câteva ori, șters de Ispirescu.

8] Șters.

9] u „mut“ șters.

10] u al pers. a 3-a plur., șters.

11] Șters.

12] Mai sus forma: **negustori**!

cetățenii și îi legară cobză.

Poftise Măria-Sa Vodă Tepeș să aibă o cetate pe culmea unui munte. Aceasta se făcu și i se dete numele de Poienari. În ziua când se începu clădirea, slujitorii domnești aduceau cârduri-cârduri pe toți oamenii prinși la dulapuri în ziua de Paște, și îi întrebuițară ca sălahori la zidărie.

Toți erau îmbrăcați cu haine nouă și curate, ca la Paște. Vedeai alături cu un bătrân o fată, și lângă o mătușe câte un băiețandru; bărbați cu muierile și copiii cărând la var, la cărămidă, ori la pietroaie.

Slujitorii nu se uitau la dâșii și nu le cătau de ce le era cojocul. Pe toți îi silea(u)¹³⁾ la lucru; pe toți îi gâdila(u)¹³⁾ cu varga. Mâncare le da(u)¹³⁾ (cu) ca abia să și ție sufletul în oase. Nimeni nu scăpă de acolo până ce nu se isprăvi cetatea. Nimeni asemenea nu se primenise. Când le dete drumul, ți-era mai mare jalea să te uiți la dâșii. Li se hărtănise hainele și toți se întoarseră pe-acasă desvânuți¹⁴⁾ și perpeliți, ca vai de capul lor: jumătate îmbrăcați, jumătate goi.

Vlad Vodă își sărase inima. Să mai poftască și altă dată, dacă le dă mâna, să mai huiduiască un frate de Domnu!

II.

Vlad Vodă Tepeș aflase că un călugăr grec umblă prin țeară în prostit, că e limbut și cârtitor. Și dorind ca să-l cu-

noască, merse într-o Duminecă la biserică. Acolo obicinuia și călugărul a merge.

Acesta văzând pe Vodă, vru să-și arate procopseala. Se urcă în amvon și începu să învețe pe poporeni cu cuvinte din Evanghelie că nu este bine să hrăpească ceea ce este al altuia; că nu este bine să se bucure cineva la averea aproapelui.

Vodă carele auzise din svon ce poamă de om este, cum că unele zice și altele face, îl pofti la masă la dânsul.

Nu este chârtie și cerneală ca să se scrie bucuria ce avu călugărul. Socotia că a apucat pe Dumnezeu de un picior și se îngâmfa, căci socotia că procopseala lui l-a făcut să dobândească un asemenea har.

Vodă îl puse alături cu dânsul. Îl întreba fel de fel de lucruri din scriptură. Pe când însă vorbea călugărul, Vodă făcea mereu la dumicați și și-i punea dinainte.

Călugărul cu umilinta lui prefăcută, se silia să răspundă la întrebările lui Vodă cum să-i placă, cu gând ca doar de va putea apuca și dela dânsul ceva. Nu băga însă de seamă ce face Vodă.

Începând să mănânce, îl împinse păcatele de luă un dumi-cat de al lui Vodă și-l băgă în gură. N'apucă să-l amestece bine, și Vodă îl apucă de mână, zicându-i ristit¹⁵⁾: — Tâlharule, te-am prins! În biserică povățuiești pe poporeni să nu se

¹³⁾ Adăogăm noi terminațiunea u.

¹⁴⁾ ?

¹⁵⁾ Mai jos, în povestea a III-a: răstit.

bucure la averea altuia, să nu apuce lucru străin, și tu faci mai rău decât un lotru! Tu îmi iei de dinainte la masa mea chiar, dumicații făcuți de mine?! Nu ești vrednic să trăiești în țeara mea! —

Și uitându-se crunt la slujitori adăogă: — Să se dea pierzării această viță îmbăierată! ¹⁶⁾ —

Se rugă bietul călugăr de iertare; dete în genuchi; dar unde fură urechi ca să-l audă ¹⁷⁾ sau ochi ca să-l vadă! Toate fură îndeșert; rugăciunile lui nu se ascultară.

Doi slujitori îl înhățară și îl ridicară dela masa domnească. Peste o jumătate de ceas bănănaia în vârful unei țepe.

III.

Vlad Vodă Țepeș avea o ții-toare. Casa ei era într-o mahala înfundată și singuratecă din Târgoviște. Nici apele nu simția(u) ¹⁸⁾ pe Vodă când mergea la dânsa. Căzuse păcatele pe această femeie să placă lui Vodă Țepeș. Acesta avea pentru ea dragostea trebuinței și nimic mai mult.

Biata femeie se silia în tot chipul să facă lui Vodă pe voie. El priimia toate semnele de iubire ce-i arăta, și oarecare veselie se arăta pe fața lui când era lângă dânsa.

Într-una din zile, pe când îl văzu mai posomorît, vru să-l facă a i se însenina fața oare-

cum, și se încumese a-i spune o minciună: — Măria-Ta, ai să te înveselești când ți-oiu spune o veste nouă!

— Și ce veste ai să mi spui?

— A intrat șoricelul în puli-neiul cu lapte...

— Ce va să zică asta? — întrebă Vodă rânjind.

— Va să zică, Măria Ta, că mă simlu îngreunată...

— Astfel de vorbe să nu mi mai trâncănești! —

Muierea știa cum se pedep-sesc minciunile la Vodă Țepeș și vroia să se arate acum că drept spusese:

— Așa este Măria Ta, cum ziseiu.

— Aceasta n'are să fie — răspunse Vodă, încruntând sprâncenele.

— Și dacă ar fi, nădăjduesc că Măria-Sa se va bucura — cuteză a mai zice femeia.

— Ți-am spus că aceasta n'are să fie! — îi zise Vodă răstit bătând din picior. — Îți voi arăta că nu va fi! — Și scoțând paloșul, îi spintecă burta de sus până jos, ca să vadă dacă a spus drept ori a mințit.

Pe când trăgea de moarte, Vodă îi zise: — Vezi că n'are să fie!! —

El ieși, iar dânsa rămase dându-și sufletul în chinuri de durere, pentru că a fost spus o minciună voină să și învesească iubitul...

PETRE ISPIRESCU

¹⁶⁾ Conf. locuția: loază îmbăierată = prostănac, bleg, nătâng.

¹⁷⁾ Îndreptăm noi; auză, adăogând sedila sub d [= z] din ortografia Ispirescului.

¹⁸⁾ Adăogăm noi terminațiunea u,

Ț I E

(Cuvinte pentru o romanță)

Mândruța mea,
Cu ochi căpriei,
Cu păru'n vânt,
Eu știu
Demult dorești să-ți scriu
Măcar un rând
Să-l ții în sin,
Talisman sfânt,
Și'n zile triste ori de chin
La dânsul să te'nchini...
Azi ți-l trimit.
E prea târziu?
Nu știu.

Eu ți-l trimit.
E-un tainic rând,
Să-l porți numai în gând,
Neprețuit prin tezaur,
Prins
În copcii mici de aur.
De-l vei rosti
El se preface'n cânt
Și pierе
Ca orișice cuvânt.
Mândruța mea,
Cu ochi căpriei,
Cu păru'n vânt!

T. CRUDU

Ciprian Porumbescu învățător

Să mai depăn și eu din caierul aducerilor-aminte . . . Ciprian Porumbescu se abătea foarte adese pela Ilișești, sat vecin cu Stupca copilăriei sale. În Ilișești petrecea la neuitatul director școlar Ignatie Corvin, eu care era înrudit și foarte împrietenit, din timpul când Ciprian ajunsese învățător de cântare la școala primară din Stupca, școală condusă de acelaș preavrednic Ignatie Corvin. Între copiii cari s'au învrednicit a primi lecții de cântare dela C. Porumbescu se afla și o fiică a conducătorului școlar, Virginia, astăzi soția părintelui paroh Vichentie Simiganovschi din Udești.

Prin Ignatie Corvin, C. P. a făcut cunoștința intelectualilor din Ilișești, între cari se distingea pastorul protestant Gorgon, om cult și mare iubitor de muzică. Așa au luat naștere cunoscutele raporturi dintre C. Porumbescu și familia Gorgon.

Dar să nu mi pierd firul . . . Era cătră finea anului școlar 1880/1881. Mă găsiam elev în clasa a 3-a la Ilișești. Într-o bună-zi numai ce ne trezim că „domnul” Ignatie Corvin întră'n clasă însoțit de-un alt domn, foarte înalt, foarte svelt, dar foarte vesel și frumos cu capul lui semeț și buclat. După ce ne-a salutat zimbînd pe noi, copiii, iar noi ne-am așezat pe locurile

noastre, și se făcu o liniște de ne auziam răsuflul, domnul cel nou, nici una, nici două, prinde a face școală cu noi. Dar ce școală! Nouă și nemai-auzită! Când a prins a proslăvi cântecul românesc și a spune că noi Românii, neam de țărani și de ciobani, avem cântări mai frumoase decât „națiile cele domnite“, ochii i se umeziră de abinelea, iar noi ne șmărcăiam chiar aieva. Când în urmă minunatul nostru învățător prinse a cânta el însuși, cu glasul lui, și vesel și duos, câteva cântece românești, toate gurile rămaseră căscate asupra lui și un pui de suspin plâpând purcese de undeva, din fundul lăițelor.

Ne am împrietenit așadar chiar din prima lecție cu „domnu învățător“ care știa să lăcrimeze ca și noi, și cântam de-a valma cu dumnialui: **Sânt școleraș de carte, Când era cioroaica barză, mai venia la noi la varză** și, mi se pare, și cântecul **Trei colorii**. Nu pot uita cât haz ne-au făcut cuvintele: „Nas de curcă, ochi de găscă, sufletelul de rădichi,“ — cuvinte repetate apoi neconținut, când era vorba să producem veselie în clasă.

Destul că, foarte curând cântecele acestea începură a merge strună și **domnu Ciprian** ne spuse: „Nu mi pare rău de trudă, că cel puțin vă las o amintire care nu ți uita o toată viața! Și, Doamne, frumos îi cântecul care nu-l poți uita...“ Ochii îi luciau din nou a umezire. Noi încă nu știam că școala cu **domnu învățător Ciprian** purcede înspre sfârșite. Numai când a mai venit odată împreună cu d-l director și a prins a ne lăuda că sântem copii buni și ascultători, am înțeles că e vorba de un rămas-bun. Atunci mi s'a întâmplat și mie să trăiesc aieva unul din cântecele cari nu se pot uita niciodată. Adecă: d-l director i-a răspuns celui ce și lua rămas-bun că'n adevăr are noroc de băieți buni, că i vin copii chiar și din alte sate (căci așa era școala lui Ignatie Corvin!..) și că are un „școler“ tocmai din depărtatul Berchișești. Eram eu, nemernicul de mine, victimă sortită a fi trimis la „școala cea mare“ (liceul!) din Suceava, — precum mă și recomandă domnul director lui Ciprian Porumbescu. Și vreme ce eu îmi înghițiam amarele lacrimi vărsate pentru neîndurata soartă a școlirii mele, Ciprian Porumbescu mă nețezia pe cap, mă lăuda și mă îmbărbăta, spunând că'n adevăr a sosit vremea ca și obștea românească să se primească cu vlagă dela țără, că mulți „fii din popor“, trecuți prin cele școli, au ajuns să fie frunte între frunțași; și prinse a i numi chiar cu numele pe cutare și cutare cărturar ieșit din școala dela Ilișești, astăzi preot ori „domn mare“.

Pe urmă, nu odată domnul director Corvin ne povestea cine anume a fost învățătorul nostru de cântare și ce fapte mai făptuește...

De atunci niciodată, niciodată nu mi-a fost dat să-l mai revăd! Ani întregi de școală și ani de preoție însă, mare alean și mângâiere mi-a fost cântecul lui Ciprian Porumbescu. Ori de câte ori îl aud, pare că simt că o mână blândă din copilărie mă netezește pe cap...

Când în anul 1903 a luat ființă preavrednica Societate de cântare „Ciprian Porumbescu”, nu puteam să nu fiu printre primii ei membri fondatori. Între preocupările acestei societăți a fost și ridicarea unui bust lui C. Porumbescu.

Întâmplarea a voit ca bustul Porumbescu, a cărui sfințire a luat proporțiile unei reale sărbători naționale, să fie așezat drept în fața locuinței mele. Și iată deci că totuși mi-i dat să-L revăd, să revăd în fiecare zi chiar chipul aceluiași tânăr, întocmai cum l-am văzut acu 54 de ani în școala dela Iliești...

Suceava 15 Oct. 1933—

Preotul Dr. GHEORGHE MIHUȚA

Vintilă I. Brătianu

(Amintiri)

Memoria neuitatului Vintilă I. Brătianu o vedem mereu înprospătată cu atâtea amintiri ce se deapănă întru ilustrarea marelui **Român** și **om de omenie** care a fost dânsul. Să-i fie îngăduit și unui Bucovinean de a-și înșira cele știute.

I.

Trei ani dearândul Vintilă Brătianu își alesese ca loc de vilegiatură, de cură mai bine zis (fiindcă avea reală nevoie de o cât mai vigilență îngrijire a sănătății), — Dorna noastră. Și venia mereu la Vatra-Dornei, fiindcă, întâi ținea să-și cheltuiască banul într-o stațiune **românească**, apoi fiindcă — a spus o de repetate ori — avea o specială afecțiune pentru mezină Bucovină, „provincie atât de cuminte, încât par'că de cându-i lumea tot trup din trupul României ar fi fost.”

L-am întâlnit deci la Dorna. Lua masa în singurul restaurant român de acolo, deși nu restaurant de clasa întâia. Am fost cam surprins — și nu prea — de a-l afla acolo. Era de față și cel ce făcea școală la Vintilă Brăteanu: actualul Ministru Slăvescu. L-am bineventat. M'a întrebat ce fac.

— Îmi fac obișnuita excursie pescărească pe Bistrița la vale, până'n Colbu.

— Mă iai și pe mine?

— Încântat de-a Vă putea călăuzi.

— Dar cum pleci?

— Cu o plută dela firma Götz.

— Hm! Dară nu plec! —

Și n'a plecat, fiindcă nu voia să uzeze de „amabilitatea” unei întreprinderi neromânești!...

II.

N'am întâlnit un mai aprig apărător al averii, al banului românesc. Câți din generația mea nu-și aduc aminte cum, pe vremuri, Românii bucovineni își încurcau banul prin cele bănci străine!? Cu cât devotament începuse Vintilă Brătianu a îndruma adunarea capitalului românesc în bănci românești! Aproape nu era ocazie în care, întâlnindu mă, să nu mă întrebe: „Ce-ți face banca?” Și s'a oprit anume la Suceava, ca să se bucure cu ochii proprii, cu ochii strălumiți de interes, de progresele **Băncii Sucevene**...

Cu ce superbă modestie mi-a cinstit apoi și locuința mea particulară! Distrat, a intrat până în cameră cu pălăria în mână. Urmă însă doar o singură clipă de stânjenire... Și cu un gest de cea mai adorabilă și mai princiară naivitate își depuse apoi pălăria jos pe covorul jilțului...

Și tot a'unci, în toiul animației generale, care se zbenguia atât de departe de tot ce-i economie națională, Vintilă I. Brătianu tresări brusc: „A, rogu te ce-i cu Școala de agricultură a d-lui Bădelița? Cum se face de nu se poate susține singură și cere fonduri de la Stat? Te rog să mă conduci acolo...”

Și firește, l am condus...

III.

Cu ocazia unui congres oarecare la Cernăuți, l am întâmpinat la Burdujeni și am plecat cu El la Cernăuți. Era obosit, sau ceva suferind, fiindcă d Inculeț, dela ușa compartimentului său, mereu îmi tot da semnale să l las în pace, să nu l obosesc. De repetate ori am încercat să mă retrag. Înzădar! Întrebare peste întrebare se acumula fără de capăt, un adevărat rechizitoriu: Și cum a soluționat „Banca Suceveană” chestiunea cutare, și ce a ripostat „Banca Românească”, și cum stă capitalul rural și cum se manifestă uzura etc. etc. etc. Iar leit motivul neuitatului drum până la Cernăuți, aceeași fanatică stăruință: Să fim stăpâni în casa noastră, pe banul și pământul nostru! Nu cu vorba, ci cu fapta de fiecare ceas, de fiecare clipă!

În compartiment se afla și fiul Dânsului, împreună cu un alt tânăr, copil de țăran de pe moșia lui Vintilă I. Brătianu, crescut la un loc cu fiul lui Vintilă Brătianu!!!

„Pe ăștia doi ți i trimit la Suceava, doctore, ca să vadă și ei ce a fost Suceava noastră odată și ce fel de ruini poate produce o stăpânire străină...”

Și am avut în adevăr fericirea ca, împreună cu prietenii mei Suceveni, să conduc printre mărețele monumente ale Sucevii de altădată pe cele două vlăstare venite cu îndrumarea lui Vintilă Brătianu pe meleagurile celui mai istoric pământ românesc, pentruca să se pătrundă de cea mai reală școală de istorie națională.

IV.

Iar ultimele cuvinte cari le-am auzit dela acest înaintemergător în cinste și'n bărbăție... Erau câteva luni înaintea morții lui.

— Ce va fi? — l-am întrebat.

— Ce-a mai fost — răspunse el, cu robustul și covârșitorul lui optimism — Și la 1901 țara se sufoca de-o nefastă guvernare a Conservatorilor. Carol I-ul ezita și nu prea voia să ne dea cârma Țării. A trebuit totuși să ne-o dea! **Căci vrednicia niciodată nu-și cerșește dreptul!** Și ne a dat-o. Și-am cârmuit nu patru, ci de trei ori patru ani ca să îndreptăm țara. Istoria se repetă!.. —

Senatorul Dr. TEOFIL LUPU

CHIRURG

Profesorului I. TĂNĂSESCU

Pereții țipă alb.

Ard ascuțisuri.

Fiori înfrigură.

Sclipătele săgeata.

Masă sveltă

Ca un trup de fecioară.

Pereții țipă alb.

Cupe scânteie sete de sânge.

Iași, 1932.

Omul cu mască:

ochi de oțel

și mână albă, albă —

Cuțitul fulgeră nouă minune.

— — — —

Și lacrimi rîd

și lacrimi cântă slavă:

el zidește din nou

lutul lui Dumnezeu.

george voevidca

Pentru memoria lui G. Muzicescu^{*)}

Onorată asistență,
Doamnelor și Domnilor,

Nu e simplă întâmplare că astăzi, când mănunchiul de entuziaști din jurul societății corale artistice „G. Muzicescu” sărbătorește amintirea marelui G. Muzicescu, Români din toate unghiurile țării sunt față la această pioasă comemorare. Într-adevăr frații noștri munteni, Ilfovenii din inima țării, iau inițiative pentru evocarea și păzuirea personalității și operei moldoveanului basarabean G. Muzicescu care, la rândul său, sălășluit la Iași, ne-a dat tuturor din ce-a avut mai bun în sufletul său și n'a pregetat să cerceteze și întărească sufletele fraților săi pe atunci robiți.

Ardealul, obișnuit de stăpânirea străină de până mai ieri, ca și Bucovina noastră oropsită timp de aproape 150 ani, au fost de atâtea ori vizitate de corul condus de Muzicescu, și aceasta mult înainte de marele război. Cum dar am putea lipsi astăzi dela sărbătorirea amintirii, scumpe nouă tuturor, a acestui înaintemergător al unității noastre naționale?

Evident, sărbătorirea lui G. Muzicescu e și exprimarea adâncii noastre recunoștințe față de marele dispărut, dar nu mai puțin și solidarizarea noastră a tuturor în jurul acelei vrednicii a sufletului românesc creator, care a fost întotdeauna și este și astăzi cea mai solidă pavază a ființei noastre etnice. Iată de ce spuneam că prezența noastră, a Românilor din provinciile desrobite, la această serbare nu poate fi numai întâmplătoare.

Pe G. Muzicescu Bucovina l-a cunoscut și slăvit încă în vremuri, când cei mai îndrăzneți vizionari nu puteau nădăjdui că atât de curând robiile se vor prăbuși și aier de libertate va străbate întreaga moșie românească. Astăzi, când frații noștri din jurul societății „Gavril Muzicescu” cinstesc memoria acestui mult-valoros fiu al neamului nostru, e de datoria noastră să-i dăm și din parte-ne tot ceea ce i se cuvine. Mai mult decât arătând viața lui de muncă și jertfă, faptele lui de entuziast și cald suflet românesc, nu-i putem da...

Și deci să dăm cuvânt croniciei trecutelor vremi^{**) :} La 1898 G. Musicescu — pe atunci profesor la Conservatorul de muzică și dirigent al corului mitropolitan din Iași — dă urma-

^{*)} Cuvânt rostit în 4 Nov. 1934 la serbarea Societății „G. Musicescu” în biserica Kalinderu, București.

^{**) :} Datele ce urmează le avem, prin mijlocirea d-lui profesor universitar Dr. Victor Morariu, dela dl. profesor Dr. Eusebiu Popovici, Suceava.

re invitării Societății Doamnelor Române din Suceava și la 6 Iulie (st. nou) trece cu întregul său cor hotarul de pe vremuri dela Burdujeni. În seara aceleiași zile corul Musicescu concertează în pavilionul din grădina societății „Școala Română” din Suceava. Iată și programul executat la acest concert : Partea I-a : 1. Cu tărie înainte ; 2. Cântecul lui Ștefan-Vodă ; 3. Copii ai patriei iubite ; 4. Ștejarul și cornul ; 5. Marș împărătesc (titlu localizat ad-hoc, căci e vorba de piesa Marș Regal), toate de G. Musicescu ; Partea a II-a : 6. Imnul vânătorilor de G. Musicescu ; 7. Declarația, Fuga, Consecințele, de Mendelssohn ; 8. Al vânătorului bun rămas de Mendelssohn ; 9. Somnoroase păsărele de T. Flondor ; Partea III a : 10. Doina ; 11. Baba și Moșu ; 12. Nevasta care iubește ; 13. Dor dorule ; 14. Stăncuța ; 15. Ileana ; și 16. Zis-a badea c’a veni, — toate compoziții ale lui G. Musicescu.

Am avut fericirea să-l văd dirijând pe Musicescu și să sorb cu nesaț strălucitele prestațiuni ale corului său. Delirantă a fost manifestațiunea de dragoste a Bucovinei pentru maestrul și colaboratorii săi. Și nu cred să existe putere care să fi fost în stare a smulge din sufletele noastre ceeace sădiser atunci atât de adânc Musicescu prin cântecul său românesc...

A doua oară Bucovina robită l-a avut oaspe pe Musicescu, împreună cu corul său, alcătuit din 70 persoane, la 7 Iulie 1902: De Sânzieni (prăznuirea Sf. Ioan cel nou, Suceava) societatea „Clubul Român” din Suceava aranjează o mare serbare populară în aceeași grădină a „Școalei Române”. Și de data aceasta crainicii sufletului și cântecului românesc pornesc la drum din străvechea cetate a Iașilor, cu jertfe, riscuri și primejdii, și descind, în frunte cu Musicescu, în mijlocul Bucovinenilor însetoșați de graiu și cântec neaoș-românesc. Izbânda e și mai mare. Oaspeții ieșeni, și mai ales Musicescu, sunt purtați de lumea noastră românească în adevărat triumf.

Programa celui de-al doilea concert ne-a adus: Partea I-a : 1. Imnul popular de Haydn, 2. Deșteaptă-te Române, 3. Heruvicul în Re-major de Musicescu, 4. Doamne Miluiește de 100 ori de Lvovschii ; Partea a II-a : 1. Concertul II pentru vioară de Vieuxtemps (la vioară d-l N. Angelescu, la pian d-l A. Ciolan, elevi ai Conservatorului din Iași, 2. Cu tărie înainte și Ștejarul, ambele de Musicescu, 3. Rămas bun (cor bărbătesc) de Mendelssohn, 4. Doina, cor mixt de G. Musicescu, 5. Somnoroase păsărele de T. Flondor ; Partea a III-a : 1. Scene de balet de Bériot (vioară și pian), 2. Răsai lună, Nevasta care iubește, Hai Ileană, Zis-a badea, toate de G. Musicescu, 3. Brăul de Ionescu-Musicescu. A treia oară Musicescu a cântat cu corul său tot la Suceava în Iulie 1903, anul prematurei sale morți . . . Ajunsese de-a binelea al nostru, al Bucovinenilor . . .

Dar prin realizările sale, Musicescu e al Românismului întreg. În vasta sa operă muzicală el a îmbrățișat mai ales două din principalele caracteristice ale etnicului nostru: religiosul și popularul. Oriunde deci, în orice colț locuit de Români, această muzică nu poate decât să fie acasă la ea . . .

Interpret fidel al sentimentelor de caldă simpatie și admirație în care figura senină a maestrului Musicescu trăiește vie pe plaiurile Bucovinei, suntem, cei ce purtăm suflet românesc în Bucovina noastră, din toată inima alături de D-voastră toți. Societatea „Gavril Musicescu”, cinstind memoria marelui său patron, se cinstește pe sine . . . Să-l cultivăm pe Musicescu și să-l sădim în inimile tuturor. Vom fi săvârșit atunci o bună parte din opera de închiegare și solidarizare a sufletului acestui neam pe temeiurile trainice ale culturii sale de baștină . . .

În aceste clipe, când armoniile cântărilor religioase ale lui Musicescu umplu bolțile sfântului lăcaș în care ne găsim, să îndreptăm toți împreună, ca într'un pelerinaj al sufletelor noastre, întreaga noastră recunoștință spre acel colț de cimitir dela Iași unde odihnesc de 31 de ani osemintele lui G. Musicescu. În giulgiu de iubire și admirație să-i înfășurăm rămășițele adăpostite de sfântul pământ al țării noastre, sfânt și pentru tot ceea ce i-am încredințat de atâți amar de ani.

Dr. AUREL MORARIU

STRIGĂTURI

Măriuță, Mărioară,
Fi-i-ai mamei norioară!
Și mie ce să-mi mai fii!
Ce i-a fost mama tatii . . .

*

Lelea strigă: „Vreau cercei!”
Badea zgheară de dinți răi;
Lelea strigă: „Vreau măr-
gele!”
Badea zgheară de măsele!

*

Toată vara: „iu-iu-iu!”
Iarna scaldă copchilu’;
Toată vara iu-iu-ează,
Iarna scaldă și botează!

Și mi-i drag cu cine joc
C' aminoasă-a busuioc,
Și mi-i drag cu cine săr
C' aminoasă-a calapăr.

*

Aș giuca și eu la horă,
Doară-doar m'oi face noră;
Aș giuca și eu la clacă
Da-s picioarele de vacă!

*

Lele, bărbățelul tău
Bun ar fi ciuhă în grâu!
Că de negru-i ca-un tăciune,
Nici-o vrabie nu s'ar pune.

Auzite la 4 Iunie 1933 în Stupca lui Ciprian Porumbescu de

OCTAVIA LUPU-MORARIU

Dr. Emil Biedrzycki

Câteva cuvinte asupra devotatului nostru prieten Emil Biedrzycki, care în preajma Crăciunului ne-a surprins cu frumosul dar al unei istorii a literaturii române în limba polonă.

Născut la Suceava, în 5 Mai 1890, crescut la Dumbrăveni, apoi la Pașcani (unde 4 ani a urmat școala primară), urmând apoi 8 ani liceul la Cernăuți și universitatea (fac. de drept) la Cernăuți și Lwów — Emil Biedrzycki a avut și posibilitatea și vremea ca să ne îndrăgească, pentru a deveni ceea ce se arată a fi astăzi: unul din cei mai activi și mai cordiali înaintemergători ai frăție polono-române. La Lwów a mai urmat și facultatea de litere și filosofie, pasiionându-se p. romanistică. Războiul l-a petrecut ca combatant: 4 ani în armata polonă. Azi e căpitan de rezervă.

Dr. EMIL BIEDRZYCKI

Ca student la Cernăuți și ca vicepreședinte al soc. stud. Cernăuțene „Ognisko” (din 1910) a fost un entuziast luptător pentru legăturile de prietenie culturală cu Românii (deci cu soc. stud. **culturală** „Junimea”) ba chiar și pentru reciproca sprijinire morală împotriva „adversarilor comuni”: Guvernul austriac și Ucrainenii.

Din 1922 e profesor de economie politică și sociologie la Academia comercială și lector de limba română la Universitatea din Lwów. (Doi dintre elevii **acestui** lector sunt astăzi profesori universitari cu intensive preocupări p. problemele lingvistice românești). Din 1933 suplinește și catedra de romanistică la aceeași universitate și face cursuri de istoria literaturii și culturii române.

E din 1922 un fervent promotor al colaborării culturale polono-române, și din 1928, unul din organizatorii și vicepreședintele Ligii polono-române dela Lwów. Un foarte harnic conferențiar la Radio-Lwów, vorbind de obicei românește despre Polonia și polonește despre România. Un propagandist pentru noi unic!

Publicațiunile d-sale: **1).** Istoricul Institutului național (biblioteca și muzeul) „Ossolineum” în „Dreptatea” 1928; **2).** Zece ani de evoluție economică polonă în „Neamul românesc” 1929 — Trei conferințe ținute la Vălenii de munte; **3).** Rolul orașului Lwów în legăturile comerciale între Polonia și Țările românești (în polonă și română), în vol. comemorativ al congres. camer. de com. pol. și rom., Lwów 1930; **4).** Două epopee țărănești: Reymont și Reboreanu în rev. „Făt frumos” An.VII 1932; **5).** Legăturile culturale polono-române, Lwów 1933 (în limba polonă). **6).** Scurtă schiță a istoriei literare române, cu o antologie în **Marea Literatură Universală** a editurii Trzaska, Evert, Michalski, Varșovia (în l. polonă); **7).** Istoria literaturii române¹⁾, cu o antologie a poeziei, Lwów 1935 (în l. polonă); **8).** Articolul **România** în marea enciclopedie „Swiat i Zycie” Ksiaznica Atlas, Lwów-Warszawa (în l. polonă).

ELENA POPESCU

¹⁾ Vezi recenzia din acest Nr. din „Făt-frumos”.

La Români din Jaiän

(Urmare)

Oamenii din Jaiän m'au îndrăgii deabinelea. Abia am deschis capacele ochilor și casa îmi forfotește de lume ca o sală de așteptare când trenurile sunt întârziate și nopțile târzii. Strâng mâinile ciolănoase ale vlăjganilor mei simpatici și mă așez repede pe lucru. Ca să nu mi înghețe degetele scriind, trag masa lângă foc și apoi potrivindu-mi lângă ea un scaun beteag, cu spetează amputată, scot hârtie și creion, cu sfârcul ascuțit. Afară curând nu voi putea ieși, căci vântul poartă și acum pe aripile-i tăioase aspirină sclipitoare, depozitându-o la cel mai mic obstacol în dune înalte cât cușma unui călăreț. Deaceea să nu-mi pierd vremea înzădar.

Cu noul meu aranjament însă, făcui puțină desordine în salonul de recepție al Mariei Stambulici. Dintr'o instinctivă și spontană bunăcuviință, îi cer insistente scuze pentru deranjul la care mă dedau atât eu cât și întreaga mea pleiadă de in-

formatori și de moși Nichifori Coțcariu, luându-mi angajament solemn să-i restabilesc ordinea imediat ce-mi vor pleca musafirii. Gazda mă asigură că popasul meu în casa ei, cu toată debandada de care mă acuz, nu poate să-i fie decât agreabil, pentrucă (îmi argumentează dânsa): — **Săm ănsa ca și lemna pl'erduta-n codru** (Sunt singură cuc)—

Deodată apoi, fără nici o altă introducere prealabilă la un nou capitol de discuție, începe a sughița de să se prăpădească, nu alta.

— **Ce va cea zice când se așa scuțne?** (Ce înseamnă când cineva sughiță?) — întreb curios de credința ce se leagă de sughiț.

— **Când se scuțne, pac zic cire de mire cuvinta, ali misle. Când che se uhone, che vechi che nu se vișe scuțne.** (Dacă sughiț, mă întreb cine vorbește despre mine, sau cine se gândește la mine și la caz că ghicesc, sughițul încetează). —

La fel deci cum se crede și la noi. Și câte alte lucruri nu vor mai fi fiind aici ca și la noi!! Cunoscându-le pe toate tabloul lor n'ar putea decât să afirme încă odată înaltul grad de înrudire de sânge și de suflet ce există între noi și acești oameni ai nevoiei și ai necazului. De bună seamă, reconstruit acest tablou nu mai prezintă azi exacta identitate al aceluia inițial, al aceluia de altă dată, căci cu timpul credințele se vor mai fi alterat și ele sub presiunea influențelor externe. Prea mare însă nu va fi fost eroziunea vremii. Tradițiile par să aibă o tenacitate de fier. Ele trebuie să fie singurul lucru ce s'a păstrat mai desăvârșit din tot ce se mai conservă azi din îndepărtatul trecut al acestor frați ai noștri. Dacă limba a început să se uite, tradițiile încă persistă și vor persista. Dânsesele vor fi, cred, ultimii supraviețuitori ai unei existențe șterse din catastif.

Ceea ce mă face să înclin cătră o asemenea părere, e exemplul ce mi-l oferă Puglia. Știut lucru e că și acolo au existat odată Morlaci. În afară de documentele cari atestă acest fapt, vin în ajutorul nostru și alte lucruri. Întâi că în dialectul puglian mîșună încă sub ochii noștri o serie întreagă de cuvinte românești. Al doilea că până acum vreo 30—40 de ani oamenii din sudul Italiei (după informațiile învățătorilor din satele istroromânești, originari însă din Puglia), se îmbrăcau și ei exact la fel cum se îmbrăcau în aceeași vreme Românii din Istria. Și în sfârșit al treilea argument, că în părțile locului, există o regiune care se chiamă **Cioceria** și care ar putea să fie pusă în legătură cu **Ciceria** Istriei, deși **cioceria** în italinește înseamnă opincă și în acest caz ar părea că are mai puțină comunitate cu **Ciceria**, pămîntul locuit de **Cici**.

Etimologia lui **cici** evident nu poate fi **cioceria**. Totuși

avându-se în vedere că unele colonii din Istria se vor fi deplasat în Puglia, se poate crede în consecință că vor fi dus cu ele și numele regiunii de unde au purces (**Ciceria**), iar Puglienii și Calabreșii n'au făcut decât să păstreze numele importat, schimbându-i doar prima silabă. Schimbarea pentru băștinași era firească și necesară, căci așa crespundea unui cuvânt concret și palpabil, celui de: Țara opincarilor, pentru că noii coloniști purtau opinci (poartă și azi), lucru ce nu se întâlnește la popoarele italiice, ci doar la cele din Balcani.

Și dacă din toată limba de altă dată a Morlacilor puglieni n'au mai rămas decât fosile, dacă depe urma îmbrăcăminții nu se mai menține decât amintirea și se mai păstrează pe ici colo, câte un nume și acela problematic, atunci singurele tradițiile sunt acelea cari mai persistă până în zilele noastre. Cine vrea să se convingă de acest adevăr, n'are decât să ia în mână colecțiile folclorice ale lui Saverio La Sorsa și să urmărească încet cu degetul pe carte identitatea izbitoare din acest punct de vedere ce există între Puglia și Istria.

Iată prin urmare că supraviețuitorii vieții morlace din Puglia, sunt doar obiceiurile, și atunci de ce n'am admite aceeași tenacitate și pentru obiceiurile din Istria?! Dece adevăratele cele din Puglia să se fi păstrat bine până azi, iar astea din Istria să se fi pierdut sau alterat?! Presupunerea nu poate fi decât afirmativă.

După asemenea reflexii digresive, m'am întors iar la tovarășii mei de lucru. Introducerea la discuție am făcut o de altă dată, aruncându-le câteva boabe de cimilituri, ca să le ațâțe așa puțin imaginația și să storc dela dâșii lucruri noi. Strategia nu s'a dovedit a fi rea, căci pe dată au început și oaspeții să mă puie la încercare și să mă încurce. Ba loje Marmelici, un tânăr de vreo 20 de ani, cu obrații plini ca două paranteze și ochi ageri, îmi dictă chiar o scurtă poveste-cimilitură pe care o primii cu entuziam și satisfacție.

Cimiliturile jeianene sunt din punct de vedere al subiectului sărace. Acelaș subiect are însă multe variante, dar nu asta interesează. Oricum sunt, sunt însă ca realizare poetică superioare celor, ce le-am găsit în satele de pe malul Arsei. Astea de aci au calitatea de a fi mai metaforice, cele de dincolo excelează prin simplitate, nefiind decât rudimentare cimilituri-întrebări. Constat pentru a nu știu câta oară ca Jeianenii sunt mai bogați din mai multe puncte de vedere decât Vlahii de sub Monte Maggiore. Alaltăieri seara am auzit la pleș și o strigătură impecabilă ca rimă și ritm. Din pricina formei puțin decente o las pentru altă dată.

După masă, vântul s'a mai ogoit puțin. Ca să profit imediat de ocazie, îmi iau aparatul fotografic la spinare și călăuzit

de Stambulici Ive și Frane, pornim să colindăm satul. O lăună razna peste nămeții albi și diamantini ce ne-au stăvilit drumul la fiecare pas și urcând dealul din față, ajungem în curând la biserică. Simplă ca și celelalte biserici din celelalte sate istro-românești, nu se deosebește întru nimic de ele. Are aceleași două clopote cu glas argintat, ridicate sus, deasupra intrării, acelaș pridvor sprijinit pe pilaștri arcați în bolte, aceeași să-răcie arhitectonică. Nimic ce să-ți atragă privirea, nimic ce să-ți surprindă ochii.

Ive Sancovici mă informează, că atunci când moare un copil, clopotele sună începând întâi cu cel mic. Prinde apoi de coada funiei și vrea să-mi demonstreze cum se cea lucre. Iar Frane, mai puțin expeditiv decât dânsul, îi curmă intuitivismul apostrofându-l:

— Aș bedast?! (Ești nebun??!) —

Îmi întorc privirea spre sat și o las să alerge leneșă până în fundul zării unde se ridică, undoiți de șale, munți sinilii. De aci, dela biserică, se poate vedea binișor toată seliștea (satul). Contrar înregistrărilor mele optice dela început, leiănul, deși pe creștelul unui deal, este totuși așezat în vâgăună, ca într'o gură de vulcan. Sub povara albă a zăpezii, casele sunt îngrămădite una în alta de parcă ar vrea să se încălzească. Acoperișuri de pale nu se văd. Doar grajdurile și șoproanele de au asemenea pălării de stațiuni balneare, încolo oamenii au grijit să dea locuințelor lor un aspect cât mai civilizat recurgând chiar la oale. Mă surprinde țuguiala acoperișelor, uneori atât de ascuțite, că-mi amintește involuntar de casele burgurilor nemțești. Pe afară pereții sunt tencuiți și vopsiți în culori deschise. Câteva locuințe însă, ridicate de curând, au lăsat intactă nuditatea pietrii, cum dealtfel intactă e la toate casele aproape de sub Monte Maggiore.

(Urmează)

TRAIAN CANTEMIR

De-ale Redacției

D-lui I. V. în V. D. J. — Cât de cumplit de departe ar trebui să rămână pseudo-Eminescul lui G. Călinescu de calificativul „exceletă lucrare“ (!) cu care-l gratifică N. Iorga (în Istoria literaturii românești contemporane I 1934, 125), deși tot de Iorga (ibidem pag. 165) opinează că „nu se poate condamna îndeajuns“ felul cum G. Călinescu profanează legăturile dintre Veronica Micle și Eminescu!... — veți înțelege studiind eseul lui Leca Morariu, Eminescu la... Techirgiol (Anti-Călinescu) 1933.

RUGĂCIUNE

de Gustav FALKE

O Doamne, dă-mi din când în când
 Să am dușmani, să fiu flămând:
 Puterea'n luptă-ți crește,
 Iar trupul leneș și-alintat
 Nu vrea s'asculte-al minții sfat—
 Voința-ți lânzezește.

O Doamne, fă-mi picioru'n sbor
 Să sară'n joc, în dans ușor,
 Să bată drumuri grele,
 Iar pentru capu-mi zvăpăiat,
 În infinitu'ndepărtat
 Cunana-atâr'n'o'n stele . . .

trad. de Horia Petra-Petrescu

NOTĂ.— O a treia traducere [vezi „Făt-frumos” 1934, 16] a minunatei RUGĂCIUNI de G. Falke, traducere pe care'n altă redacțiune, distinsul nostru prieten H. Petra-Petrescu o publica în „Revista teatrală”, Brașov An. I 1913 Nr. 1.— Redacția „Făt-frumos”.

Ispirescu inedit

(și corespondență de-a lui)

I.

Intr'o lucrare din **Seminarul de literatură modernă și folclor** dela Universitatea Cernăuțeană, d. Christian Moldoveanu semnalează următoarele inedite - Ispirescu, descoperite de d-sa la d-na **Alexandrina Ispirescu** din Dorohoi, soția fiului celui mai mic al lui P. Ispirescu:

I. Operă manuscrisă și inedită a lui Ispirescu

1. Ruinele Palmirei de Volney, traduse în 1870 și acum revăzute și transcrise (20 căiețele format 8° mic și format 16°, în 389 foi, deci 778 pagini. Caietele sunt datate: I 1874 Octombrie, III și IV Decembrie 1874, V, VI și VII Ianuarie 1875, VIII Februarie 1875, IX Martie 1875, X, XI, XII, XIII și XIV Septembrie 1875, XV Noiembrie 1875, XVI Decembrie 1875, XVII și XVIII Ianuarie 1876, XVIII și XIX Februarie 1876, XX Martie 1876. — La sfârșitul manuscrisului cetim: 1876 Maiu și Note (poate-că Ispirescu se gândia să adaugă și niscăi note).

2. (Istoria) Viața și faptele lui Vlad-Vodă Țepeș (5 căiețele nepaginate format 16°, lipsind caiețelul III cu sfârșitul cap. III și începutul cap. IV).

3. (Alte) povești despre Vlad-Vodă Țepeș 4 căiețele nepaginate, format 16°, cuprinzând 9 povestioare **)

II. Scrisori (inedite) către Ispirescu și anume dela:

1. Gabriel Charavay, editor din Paris: 1 scrisoare datată **Paris 15 August 1868.**

2. A. Eustațiu, rudă cu Ispirescu și care se găsea la studii în Franța: 2 scrisori din **Paris 1873 și 1877**, și 1 scris. din **Monte-Dore-les-bains 1879.**

3. G. Dem. Teodorescu: 1 scris. din **Paris 1875**; 4 scrisori din **Paris 1876**; 1 scris. din **1877.**

4. Gr. Tocilescu: 3 scrisori din **Praga 1876**; 1 scris. din **Viena 1876** și 3 scrisori din **Viena 1877**; 1 scris. din **Paris 1878** și 2 scris. din **Paris 1879**; 1 scris. nedatăată din Moscova.

5. B. P. Hasdeu: 1 scrisoare nedatăată.

6. Al. I. Odobescu: 1 scrisoare nedatăată.

Amintita operă inedită a lui Ispirescu am avut-o, prin bunăvoința D-lui Chr. Moldoveanu, chiar întreagă sub ochi; din corespondență ni s'a arătat în original numai această minimă parte pe care o reproducem, întrucât e posibil, în ortografia originală, care uneori e și inconsecventă. **L. M.**

II.

Deci: Din corespondența lui P. Ispirescu

G. Dem. Teodoresco***) trimite salutări amicilor sei Petre Ispirescu și I. Georgeanu. Pe cel d'ântăiu îlu rîgă se nu înceteze cu colecția de basme. Grație studiilor d'aici, speru că'n viitor se scriu asupra acestui frumos subjectu. Cât despre colecția de vre 20-25 basme ale mele, timpul nu'mi permite se le completez d'o cam dată. Dér ... meșter e dracul! — Sperând că la orice ocazie și pentru orice serviciu ve veți adresa mie, când va fi vorba d'afaceri la Paris ve rog a primi câte uă strîngere de mînă. Comunicați asemenea complimente D-lui Al. Stamate, d-sele și tutor (tuturor) cunoscîntelor.

21 luniu 1875

GH. D. THEOD.

3 Iuliu

Pentru d. Ispirescu s'adauge a mea felicitare de ziua'i onomastică.

*) șters de Ispirescu.

**) Le publicăm începând cu acest Nr. din „Făt-frumos“ pag. 113 ș. u.

***) Bilet de vizită, cu acest nume și cu adresa: **Paris, Place du Panthéon, 9.**

Paris, 15/27 Maiu 1876
(Place de Panthéon 9)

Amice dle Ispirescu,

Epistola dtele din 2/14 Maiu am primit-o la 6/18, ense tocmai azi me'ndeletnicesc a'ți respunde. Cum vedi, eu întâr-diez, ér nu posta, căci ea le aduce regulat, ense nu în mai puțin de 4 zile. Cea-a (sic) ce'mi spui despre basme, me bucură și me'ntristeză. Me bucură scirea că prepari o a treia broștură, că nu'ncetezi d'a le culege și publica, pe cât poți și te ajută midlôcele; ense me'ntristeză procederea dlui Fundescu d'a ți-le reproduce ca ale sele. Despre caracterul dlui Fundescu îmi am opinia formală. Eu în vorbă cu d-lui nu întru nici în acéstă privință. Dér, cu ocazia venirii mele, am se'mi spui cuventul meu în privința basmelor și diferifelor cărți de basme. Se nu credi că voiu trece cu vederea acele schimonosiri poreclite basme și publicate, de speculă, de T. Mihaescu tipografulu, curate botjocurîri ale acestor sermane legende.

Basmele ce am eu, de sigur că nu le voiu publica asia cum ai crezut. Fiind că 'mi voiu alege ca specialitate Mitologia comparată, me voiu sili a le'nsoți de studie pe cât m'or ajuta cunoscînțele mele, studie care se vor întinde ș'asupra altor basme de cât ale mele. Deci, cum vedi, lucréză și speră se facem ceva când m'oiu întôrce.

Îmi spui că'n ediția de curend a lui Fundescu sunt comentarii „făcute de cei competenți în acéstă”. Ași dori fôrte se citească și eu acele comentarii. De acea-a (sic) voiu ruga pe amicul Stoenescu se mi o trimită, se vedem ce e și de cine.

Despre literile sanscrite, ți-am scris la 29 Aprilie/11 Maiu. Nu sunt și pace. Îmi pare reu că nu te am putut servi, dér n'a stat în puțința mea ca s'o fac.

Me grăbesc a'ți vorbi acum despre fabula pițigoiul și scațiulu, ense cu sinceritatea la care faci apelu, deși sunt ș'acolo amici la care puteai se ceri aceeași opiniune. N'ai aretat-o d-lui Hasdeu? Ce ți-a disu?

Ei bine, mal ântâiu te'ndemnu se n'o publici pene nu vei prefăce-o în bine, căci are și bune, dér mai multe rele. Părțile unde se depinge, cu simplitate și grație, natura și obiceiurile celor 2 paseri e de minune, cum sunt aceste versuri:

Cinci

Opinci

Într'un picioru

Și tot stă călcâiul golu! (ér nu și călcâiul tot e gol, căci nu e așa proverbul popular)

séu: Ș'acolea mi se punea

Lângă densul p'o smicea.

Ense aceste frumuseți și-a luat ochii și n'ai putut vede celelalte cusururi. Mai întâi, ca plan, fabula e foarte lungă; multe versuri de prisos; descripțiuni care vatămă, pe când natura fabulei e d'a fi simplă și scurtă; un vers de prisos strică totul. Ca epitele poetice, iate câte va erori: de ce vrei cu orice preț se faci pe **scațiu sbanghiu**? Nu e așa că numai fiindcă rimază? În colo **sbanghiu** e cuvent trivial, incompatibil cu gingășia fabulei. **Șmecheru**, d'asemenea. **Disperat** cuvent nou nu șede la locul lui între celelalte cuvinte neșse populare. **Der dilectăm**? L'ai luat de la reposatul Eliade! Reu de tot! De la sfărân țeră pen la **Moși pe groși**, cele 10 versuri sunt adeverate **moși pe groși** care se pot reduce la 2—3. Dér morala fabulei care e? De ce faci din scațiu un trădător? Ore credi că lui îi plăcea sclavia? Peste puțină. Aci omul e de vină, păserarul, ér nu scațiu (și ce scațiu? **sbanghiu**!). Se nu'mi citezi fabula cu **Câinele și Lupul**; acolo câinele e parasit, lingău, nu pôte trăi de cât sclav, — pe când paseri slave din fire nu cred se'mi poți cita vr'una — Greșeli de versificare sunt pe ici colo destule. **Acolea** nu rimează de cât printr'un fel de licență, cu punea, căci accentul natural nu cade pe ultima silabă din natură la amendouă. Hiaturi destule. — Nu pot se me'ntind mult, dér din cele ce preced poți apreția. Din 64 versuri, s'ar puté totul reduce la 25. În fine cugetă la natura pițigoiului. El nu e pasere de cântat ca scațiu; déca s'o sugrumat, nu e iubirea de libertate care'lu decide la acésta, ci firea, instinctul natural.

Iate opinia mea, sinceră și desinteresată.

Stringendu'ți mâna cu afecțiune, te rog se fii stcur de
amicia lui

G. DEM. TEODORESCU

Paris, 19 Februarie 1879
99 Bd St. Michel.

Iubite Domnule Ispirescu,

Am primit de mai mult timp scrisórea Dtéle, și pe dată am și plătit la Redacțiunea diarului **Imprimerie** abonamentul. Ve trimit quitanța, și în acelaș timp Ve esprim salutări afectuósse din partea Redactorelui cu care zice că **sunteți de** mult și vechiu prietenu. Mi s'a părut un betrân pré plăcut și cum se cade.

În privința chărției ce mi-ai trimis o găsesc bună, însă te rog a nu o îngajia pentru cuventul că preved niste împrejurări impedicátóre a mai tipări pe **Teranul român** așa cu-rend: voiu se me esplicu: Am atâta de lucru aici în Paris, atâtea studii de făcut, încât mi se pare că a perde timpul cu revederea unui text român — nu este nici oportun — nici destul de util. Pôte că mai târziu voiu găssi timpul priincios,

Dacă însă alte împrejurări me vor sili la acesta, apoi te voiu înscința eu pe dată — a termina cu afacerea chărtiei. Aș vré ânteiu să vedu finită cartea despre Daci — cu care me ocup acuma, — și care mi se pare mai grea (partea ce mi-a ramas) — de cât totă lucrarea de pene aci. Acesta firesce vine din acea că : cine-va nu pôte face de o dată tôte și multe.

Am găsit în Archivele Ministerului de Esterne uă cronică italiană din secolul 16, care povestesc un fapt despre Vlad Țepeș, care mi se pare că pene astăzi nu este cunoscut, și anume : Sultanul Turcesc a trimis lui Țepeș Dracula doi selavi ai sei ca să-i cêră tributul pe trei ani și soldați pentru ca se-i facă ianiceri. Dracula disse sclavilor că : „Eu voescu ca căpitanul din Nicopole se fie elu singur în societatea vóstră ; ve voiu aduce atunci mulți ómeni și cai, și voi ve veți allege ce ve vor place, pentru ca se nu pôlă Domnul Turc se mi impute cănu l'am servit bine ; tot atunci ve voiu numera și banii tributului“. Căpitanul Nicopolii se întâlni cu sclavii în fundul unui turnu, și așteptă acolo pe Vlad. Dracul veni fără de veste cu armata sea pe la miedul nopții, la Nicopoli ; amăgi pe păzitorii cetății spunendu-le că el este căpitanul cetății ; porțile fură deschise ; Dracula arse tot orașul, luă un mare numer de aur, argint și giuvae-ruri, și prisioniări turci, pe care i duse la castellul seu ; porunci se taiă urechile și nasul cellor doi sclavi, și astfel îi trimisse la domnul seu Turcul. Pe căpitanul dela Nicopole îl lăssă liber, fără de a i face vre un rău. Acestu eveniment este pus la anul 1457, prin urmare în prima sea domniă.

Socotesc că ai puté se tipăresci istoria lui Vlad Țepeșu, de óre-ce celle conținute în romanțul german dela Engel se află deja utilizate de D ta în partea : **povestelor despre Vlad Țepeșu.**

Dela d. Jarnik încă n'am primit scire despre ce l'am rugat în cestiunea condițiunilor de admissibilitate la scóla obstetricale din Vienna.

Me opresc aci, scumpe D-le Ispirescu, rugându te să nu te îndouesci dea mea amiciă și devotament ce ți portu.

GRIU. TOCILESCU

Domnule Ispirescu*),

Intr'un articol ce urmêză trebui pusă poesia polonă dela pag. 263 din cartea ce Ve trimit. Fiindcă numai Rasidescu are litere polone, Ve rog să trimiteți să se compuie la dînsul. Ar fi bine cu garmond sau cu petit, dar dacă n'are — atunci măcar cu cicero.

Amic devotat
HASDEU)**

*) Antetul [imprimat] al scrisorii ; Direcțiunea Generală a Archivelor Statului.

**) Numele e iscălit ilegibil.

Domnule Ispirescu,

Mi s'a întâmplat o nenorocire.

Din nebăgare de sêmă servitorul a aruncatu în focu corecturile din Cesar pe când erau aprópe gata.

Trebuie dar să reîncepu lucrarea; și pentru acésta, te rogu să spui să mi se trimită din nou corecturi de pe còla a doua; însă făcute **pagine**, fiindcă astfelu îmi vine mai cu înlesnire a le îndreptá.

Primesce te rog, salutările mele

Od.°)

De la Theodorescu n'amu priimitu nici unu răspunsu pene acum. Daca ai ocasiuna a i scrie, spune i că me plângu de dânsul.

Încă o rugăciune. Daca ai la îndemâna carticelele de basne typarite de Dta, te rog trimite-mi prin aducetorul câte un exemplaru; și totu deodată fă mi cunoscutu dacă ai typaritu Dta sêu altul basmul Babei cu 9 cojóce care s'a împetrit la munte de geru, pascându oile în luna lui Fauraru și a lui Marțisoru.

A apărut în Colecția „Făt-frumos“ fascic. 4:
C. Porumbescu, Horă de salon (p. violoncel și pian)

Și iarăși C. Porumbescu stihuitor

Publicăm din ciclul **Moderne Poesie** (v. „Făt-frumos“ 1934, 35) și versificația **Lyrik**, care în redacția definitivă **) până la ultimul ei vers de patentă frivolitate heineană, poate fi considerată ca cea mai suavă lirică.

*) Nedescifrabil.

**) Strofa ultimă, în prima redacție [ștearsă de C. Porumbescu] era:

Ach, ich frage ob mein Jammer
Nicht gerührt [înlocuit cu: So gepresst], nicht rührt auch dich
Ob nicht Platz in deiner Kammer
Na, obst hergest, frag ich dich —

LYRIK

Wenn im süßen Abenddunkel
Lauer Zephyr dich umweht,
Wenn bei mildem Sternenfunkel
Alles still zur Ruhe geht —

Voll Verlangen frag ich leise
Ob dein Herz mich auch verstand,
Ob dein Blick nach alter Weise
Auch den meinen wiederfand?

Dannach, dann, du himmlisch Reine, Ach ich frage tausend Fragen —
Nah' ich zaghaft deinem Schritt, Alle, alle nur an dich,
Dann wie du, so schön ist keine — Ach ich frage — soll' ich's sagen?
Und voll Gluth sing ich mein Lied. Na ob'st hergehst — frag ich dich!?

CIPRIAN PORUMBESCU

Folclor istroromân

De omu carle piseia buletu lu mul'ara

Un uom a fost mare pianet. Beveit-a, ciuda vir s-opeia și bateia mul'ara din saca mai mica stvar. Ce va cea mul'are? O vote întrebe se uom che cum ia uare de lucra che ia nu lui niș na mod face. le gane: — Damareța căn io meser din case fare, tu cavit su tal'arin (ali piat) c-oi pure buletu pre carle va fi piseito cum ver lucra cea zi. —

Și șa faceia cum biveia pre bulet piseito. le mejeia ăn oștarie și ăn sel' posl'i. O zi fost-a pre bulet piseito neca ia vire dupa le ăn oștarie. C-a facut ca și cum a fost piseito. Mes-a dupa le ăn oștarie și sera scupa case. E uomu fost-a bet. Verit-a pre most, cazut-a su most. le viche: — Mul'ara me, juta-mi, juta-mi și juta-mi! —

la gane: — Ștepte, meg vede case se-i piseito pre bulet neca le jutu. — la mes-a vreda case și ie s-a ăns spărhitit dintru uape fare și verit-a case. Ma n-a uatu buletu lu mul'ara piseit și fost-a chiaro bur și lasat-a neca lucre ănse.

Auzită dela Francesco Stroligo, de 33 ani, din Costârceani la 29 Iunie 1932.

Gal'ira lu Cărșanu

O vote un cărșan a cumparat o crapate gal'ire. Pac a mes ăn o botighe vinde-vo. Gane lu gospodaru: — Veț cumpara cesta gal'ire? — Iel' gane che căt va. Che neca-l', daie cornar lir. Gospodaru zis-a: — La vol dicioto*)? — E cărșanu ne. Gospodaru opodesit-a și gane:

— Testa-i șcute (che-i ihne). — Cărșanu che nu-i șcute.

— Nu-i șcute che-i crepate vechi osîndîn.

Auzită dela Maria Miculuș de 39 ani, din Villanuova la 4 Iulie 1932.

TRAIAN CANTEMIR

*) La vol dicioto? = Vrei optsprazeco? (În dialect vanețian).

Multe și mărunte...

Mărturii despre liceanul Ciprian Porumbescu. — Să nu uităm de mărturiile pe cari dl Josef Fischof „singurul elev supraviețuitor al lui C. Porumbescu” ni le-a dat sub eticheta **Der einzige überlebende Schüler Cipriaa Porumbescus erzählt** în „Czernowitzer Morgenblatt” Nr. 4.555 din 29 Oct. 1933. Sunt cu atât mai de preț că vin din partea unui contemporan pentru acea epocă Suceveană a lui C. P., care de altfel ni-l cunoscută aproape numai prin comunicările cercetătorului lui C. P., regretatul Preot Constantin Morariu (în broșurica **Ciprian Porumbescu, Suceava 1908**).

Pela 1870, J. Fischof, copil de 10—12 ani, are norocul să fie doi ani de zile, până la plecarea lui C. P. din Suceava ¹⁾, elev la vioară al lui C. Porumbescu, căci „simpaticul, modestul tânăr” C. P. se bucura de pe atunci de faima unui excelent muzician și era cunoscut și prin audițiile ce le dădea adese (öfters) cu capela liceiştilor Suceveni („Gymnasiastenskapelle” îi zice d. Fischof, amintind că dintr’însa făceau parte un **Pollak** și un **Kreutz**, încât înțelegem că e vorba de ansamblul instrumental asupra căruia d. Al. Lupu ne-a dat informațiuni, chiar și cu fotografie, în „Junimea literară” 1924 pag. 485 - 486).

Elevul din cursul superior C. Porumbescu locuia în strada ²⁾ Cutului (deci în strada **Junimii literare** din anii II 1905 — IV 1907). Camera lui era prea adese loc de întâlnire și de repetiție al amintitei „capele” instrumentale. Dar uneori îi era musafir și Grigori Vindireu, celebrul meșter și lăutar între lăutari ³⁾, de vioara și faima căruia răsuna nu numai Bucovina ci și Țara-de-sus a Moldovei. Și acum atât de importanta mărturie a lui J. Fischof: „Vindireu care habar n’avea de portativul muzical, asculta adese **cum Porumbescu zicea la cântece populare** și diverse compozițiuni chiar, le cânta după dânsul și le învăța în chipul acesta” („Vindireu, der keine Ahnung von Musiknoten hatte, ließ sich des öftern von Porumbescu Volkslieder und auch Kompositionen vorspielen, spielte sie nach und erlernte sie auf diese Weise”). Așadar: Chiar și față de un Grigori Vindireu, C. Porumbescu, încă de pe atunci, putea fi învățător, nu elev!!!

¹⁾ C. Porumbescu și-a trecut bacalaureatul în 15 Martie, 1873 (v. Victor Morariu în „Făt-frumos” 1933 pag. 104).

²⁾ Constantin Morariu în broșura citată pag. 7 amintește și de o altă gazdă a lui C. P., „în valea... Mirăuților”.

³⁾ Vezi Leca Morariu, **Ce-a fost odată, Din trecutul Bucovinei** 1922 (Ed. a 2-a, 1926).

Ca „profesor“, violinistul C. Porumbescu era — contrar tradiției marilor măeștri — de o paciență extraordinară: „Nici-odată în cursul învățaturii mele de ani de zile n'am incasat din partea lui Porumbescu un cuvânt aspru“.

Și, în sfârșit, confesiunile cari îl vădese pe acelaș om de elită și îl vestesc pe viitorul maestru: C. P. vorbea cu multă pietate de învățătorii săi, organistul Valentin ⁴⁾ și violinistul Schlöfzer. Uneori, în prezența lui Moș Grigori Vindireu, C. P. se pierdea în adevărate reverii și fantezii pe vioara sa, și cei de față, fără s'o știe, asistau la nașterea viitoarelor compozițiuni porumbescene. Iar „darul lui Porumbescu, de a fermeca din vioară adevărate sunete de vrajă, era covârșitor“ („Porumbescus Gabe, der Geige Zaubertöne zu entlocken, war gewaltig“). Când în frumoasele amurguri de vară maestrul („Der Meister“) cânta cu ferestrele deschise, atunci lumea se aduna pâlcuri pâlcuri în fața casei și rămânea vrăjită de minunatele sunete („um den Wunderklängen zu lauschen“).

OCTAVIA LUPU-MORARIU

...

Pro domo. — Între atâtea chestiuni cari urmează să fie (sau au fost, chiar numai până acum) rectificate sau complet răsturnate în Istoria literaturii românești contemporane vol. I și II 1934 de N. Iorga, ținem să precizăm (deocamdată) că: Nu e adevărat că „la Suceava, d. Victor Morariu, va începe revista de folclor, acel Făt-frumos, îndată transformat de d. Leca Morariu“ (vol. II pag. 256), ci adevărat e, cum știe d. Iorga (în acelaș vol. II pag. 271) că „d. Leca Morariu începe a publica la Suceava în 1926 revista de literatură și folclor Făt-frumos“.

L. M.

⁴⁾ Despre care tot J. Fischhof ne spune c'a fost primul director al fostului Musikverein Sucevean, (Și-ar fi datoria Soc. „Ciprian Porumbescu“ dela Suceava, care a moștenit o bună parte din averea celui „Musikverein“, ca să ne dea un istoric al răposatei Societăți filarmonice germane din Suceava — Nota redacției „Făt-frumos“).

A apărut:

ȘI DACĂ RAMURI BAT ÎN GEAM

Muzica de Al. Zavulovici

(Canto și pian) — Cernăuți 1934

Deci o nouă compoziție a d-lui Al. Zavulovici pe un text de Eminescu

Vitrina Cărții

Emil **Biedrzycki**, *Zarys dziejów literatury rumunskiej* (z antologja poezji), Lwów, 1935. (Liga polsko rumun'ska we Lwowie). — **Literatura română în liniamentele ei generale** (Cu o antologie de poezii).

Lucrarea d lui **E. Biedrzycki** pe care l putem reclama drept bucovinean, considerând studiile sale făcute la Liceul și la Universitatea din Cernăuți, constituie un eveniment important atât pentru aprofundarea legăturilor culturale dintre Polonia și România cât și pentru istoriografia literaturii române, scrisă în limbi străine.

Este prima încercare, în stil mai mare, de a prezenta aspectele principale ale scrisului românesc, publicului intelectual din Polonia de care ne leagă atât de scumpe amintiri din trecut și atât de prețioase dovezi de prietenie din prezent.

Planul bine chibzuit care stă la baza scrierii, exactitatea informațiilor date de autor, stilul elegant și sugestiv prin care excelează, executarea tehnică ireproșabilă și sobră a volumului, materialul ilustrativ, ales cu mult gust și multă pricepere, o bibliografie redusă, cuprinzând numai opere de rezonanță mai puternică, marea valoare propagandistă și în fine delicatele și bine reușitele tălmăciri din literatura noastră care ne reproduc în mod magistral gândul și ritmul pieselor originale, dau un ansamblu, vrednic de toată atenția și recunoștința noastră. Felicitându-l pe autor, ne putem felicita și pe noi.

Introducerea este consacrată geografiei, istoriei limbii și creațiunii populare române. O analiză sumară a tezaurului nostru de cuvinte, insistându-se firește, în vederea publicului căruia cartea îi e destinată, și asupra elementelor slave, dintre cari unele se datoresc, fără îndoială și limbii polone, — constituie un adoes util și interesant.

Urmează apoi un rezumat din vechea literatură bisericească și din primele noastre cronici, se vorbește despre începuturile tipografiei naționale și se trece la operele ce ni

s'au păstrat din veacul al XVII-lea, împărțite în cărți religioase, cronici și pravile.

Începând cu secolul luminat, dezvoltarea Literaturii e descrisă pe fundamente mai ample cari, pentru epocile următoare, iau proporții și mai mari. Curentul latinist și influențele mai vădite ale civilizației franceze formează, împreună cu o dare de seamă asupra schimbărilor politice, introducerea la partea închinată veacului al XIX-lea.

Ar fi de prisos să repetăm, de aci înainte, fie chiar numai în puține cuvinte, cuprinsul capitolelor următoare, căci ele sunt aproape identice cu programa cursului nostru liceal, oferind însă publicului polonez un mănunchiu de cunoștințe noi și interesante.

Domnul Biedrzycki, cunoscător temeinic al mișcărilor noastre științifice, a recurs, pentru formularea concluziilor sale, la izvoarele cele mai moderne și probate. A consultat operele de căpitanie ale d-lui Iorga și standard-work-urile d-lor Adamescu, Bianu, Densușianu, Georgescu-Tistu, Gorovei, P. V. Haneș, C. Loghin, Lovinescu, Mehedinți, Leca Morariu, Al. Procopovici, Pușcariu și altele.

Cum însă adeseori și partea negativă poate ilustra avantajele unei lucrări, nu vom omite să înregistrăm faptul că redactorul prezentei istorii literare a neglijat, conștient, încercările similare, făcute în limbi străine, înaintea apariției cărții sale, alegând numai opere de sinteză românești drept sprijin pentru documentările sale.

La discuția epocii moderne, s'a folosit de planul dat în **Istoria literaturii române** a d-lui C. Loghin, fără ca să-l imite însă orbiș. Schimbările făcute, adaosurile și omisiunile aplicate arată cât de exact a vizat la ținta principală a operei sale, de a da compatrioților săi aspectele literaturii noastre, cât de bine cunoaște pe poeții despre cari scrie și cât de mult a aprofundat studiul problemelor ce i s'au pus în cale.

Dacă ne este permis să spicuim și câteva asperități din acest studiu atât de laudabil, vom menționa că caracterizarea generală a personalității lui Eminescu ne pare bine reușită, că partea specială însă din acest capitol e prea sumară, cu toate că autorul consideră și cele mai recente scrieri despre poet. Partea închinată lui Sadoveanu este prea sgârbită față de pasagiile ce se dau romancierului Cezar Petrescu, iar la Ionel Teodoreanu autorul se oprește la trilogia medeleană. În schimb, înregistrăm cu satisfacție că s'a dat locul cuvenit mișcărilor poetice și științifice din Bucovina.

Un mare merit al cărții d-lui E. Biedrzycki sunt — și prin aceasta se deschid perspective noi și pentru cetitorii din

țară — dese reflexii asupra legăturilor istorice, politice și literare, dintre Polonia și România.

Indicația că Alecu Russo a fost influențat în „Cântarea României”, mijlocit, și de unul din cei mari poeți poloni, Adam Mickiewicz (p. 62), e de mare interes, căci prin aceasta se adaugă încă o creangă de laur la cununa ce suntem îndatorați s'o depunem pe soclul monumentului marelui Polon care ne-a fost, într'o epocă foarte însemnată pentru istoria noastră, un sincer și devotat prieten, trăind la Paris în ambianța lui Edgar Qui-
net și frecventând atunci și familiile Rosetti, Brătianu și Golescu¹). Tovărășia intelectuală de arme a lui Mickiewicz, față de noi, a fost făurită prin acele pasagii din cursul său ținut la Collège de France, în care arată originea latină a Românilor și începuturile lor istorice²).

Antologia culeasă din poeziile românești, adăosă drept exemplificare la expunerile d-lui Biedrzycki este foarte merituoasă și pe deplin reușită. Domnii Vladimir Lewik, Emil Zegadłowicz, Tadeu Hollender și Emil Biedrzycki însuși, transformat din istoriograf literar în traducător magistral, au știut să interpreteze piese foarte sugestive din lirica română, în mod cât se poate de desăvârșit. Pentru a putea da o idee aproximativă despre bogățiile oferite în acest supliment binevenit, vom menționa că au fost traduse între altele: un bocet din Bucovina, **Morița**, o fabulă a lui Grigore Alexandrescu, **Viscolul** lui Alecsandri, din Eminescu: **Glossa**, o capodoperă a d-lui V. Lewik, **Ce te legeni, codrule și Mai am un singur dor**, **Veghează** de N. Iorga, **Plugarii** de Goga, apoi piese lirice de Șt. O. Iosif, P. Cerna, Nichifor Crainic, Ion Pillat, Cincinat Pavelescu, Perpessicius, A. Moșoiu. V. Eftimiu, Ion Minulescu, G. Bacovia, Camil Baltazar, Tudor Arghezi, Adrian Maniu, Lucian Blaga și Cotruș.

Rezumând, ne bucurăm că învățământul limbii și literaturii române a fost încredințat la Universitatea din Lwów unui savant care, prin cartea de față ne-a dat o dovadă mai mult despre felul cum înțelege să și îndeplinească obligațiunile sale științifice.

E. I. PAUNEL

• • •

¹) Marya Kastarska, **Mickiewicz și Românii**, în „Propilee literare” IV, [1929], No. 2—3, p. 20—23.

²) A. Bortkiewicz și C. Iordăchescu, **Originea și începuturile Românilor**. Extras din **Istoria Poloniei în trăsăturile ei principale** de Adam Mickiewicz, în „Ramuri”, XVIII, [1924], No. 14—15, p. 19—21.

N. Tcaciuc-Albu, **Vieța**¹⁾ și opera lui Tudor Flondor, Cernăuți 1934. — Destoinicul, temeinicul cercetător d. prof. Dr. N. Tcaciuc-Albu (bine-reputat prin publicațiunile d sale: **Istoria literaturii române**, Cernăuți 1923, **George Tofan, Conferință**, Suceava 1923, **H. Heine in der rumänischen Literatur**, Cernăuți 1926, **Cântarea României, Studiu istoric-literar**, Cernăuți 1927 și adept al frumosului prin traduceri **Li-tai-pe, Flori din răsărit**, Cernăuți 1933) ne dăruiește monografia unuia dintre marii corifei muzicali ai Bucovinei. Era de altfel lucru știut că d. N. T. A. e preocupat și de această problemă. Și'n adevăr, iarăși ni se prezintă un studiu de serioasă cercetare.

Pus în ambianța locului și timpului său (capitolul **Muzica în Bucovina**), urmărit ca vlăstar al unei vechi familii boierești de țară (cap. Familiile Flondor și Buchenthal), înfățișat apoi în senina lui copilărie (cap. Copilăria lui Tudor Flondor) și'n cele două epoci de creație (cap. Prima epocă de creațiune, cuprinzând anii 1881—1887 și culminând în opereta **Noaptea Sf. Gheorghe**, și cap. A doua epocă de creațiune, cam 1898—1907, cu marea izbândire a operetei **Moș Ciocârlan**, jucat în anul jubilar 1906, „de patru sau de cinci ori” la Teatrul Național din București), arătat cu un pasionat econom... „teoretic”, dar ca vânător-giambaș la Conacul său dela Rogojești (cap. **Viața la țară**) și valorificat integral ca creator de cântec și de muzică teatrală (cap. **Caracterizare sintetică**), ba dându-ni-se chiar și Lista lucrărilor lui, — Tudor Flondor s'a învrednicit a avea o monografie cum până azi n'o are un Isidor Vorobchevici, și (din partea unui Român) nici marele Eusebie Mandicevski. E o faptă pentru care îi datorăm D-lui N. Tcaciuc-Albu toată acea pioasă recunoștință pe care ar trebui s'o cultive față de memoria lui Tudor Flondor în prima linie însăși familia Flondor!..

Și acum câteva marginalii. Dorim că'n a doua ediție a acestei prețioase lucrări, răvna D-lui N. Tcaciuc-Albu să reușească nu numai a completa lista și datarea compozițiilor lui Flondor (cf. lacunele din pag. 29), ci și să poată desființa întrebările și îndoielile rămase deschise, cf. p. liturghia compusă de Carol Micul: „ni se pare (!) că s'a cântat la sfințirea Catedralei din Cernăuți” (4); apoi: „Despre lăncu Flondor se povestea (!) că i s'ar fi oferit baronia, dar ar fi (!) refuzat o” (7); „Ca băiat de opt ani, așa se spune (!), ar fi

¹⁾ Preferim scrierea: **Viața**. Nu e nevoie să aprobăm excrescențele ortografice, chiar și atunci nu, când ele vin din partea Academiei Române! Evoluția articulării diftongate dela i la a nu se poate produce decât numai peste intermediarul e, care nu mai trebuie scris ca pe vremea străbunilor noștri, normal fiind ca ortografia să tinză spre simplificare.

avut acum o mică orchestră compusă din băieți de sama lui" (11); „Se pare că îndemnul veni dela Mitrop. Silvestru Morariu" (12); T. Flondor la Academia de agricultură dela Viena: „Dacă a dat sau nu oarecari examene... nu știu" (20); „La București a trecut Moș Ciocârlan de patru sau (!) de cinci ori peste scena Teatrului Național" (38). Și două-trei precizări: Manualul de armonie al lui Isidor Vorobchevici, publicat la 1869, e chiar primul manual român de felul acesta; C. Porumbescu e născut, nu la 1854 (5), ci la 1853 (v. „Făt-frumos" 1933, 121; anonimul cineva din pag. 41 șirul 2 de sus se poate cunoaște din „Făt-frumos" 1930, 60).

Post-script. — Pentru „eminescologi" reținem că Aglaia Drogli, decisa sora lui M. Eminescu, știa și dânsa să implinească pe la 1883—1885 numărul artiștilor drumatici diletanți (19). La fel, acel Gheorghe Popescu-Albescu (19) care (în „Făt-frumos", 1929, 113) ne-a dat mărturii despre elevul și hoinarul Eminescu. Și (pentru ne-eminescologi), iarăși la fel, regretatul dramaturg bucovinean C. Berariu (34) și neuitatul lui frate (acesta real artist dramatic) Aurel Berariu (43). Pentru monografistul lui Epaminonda Bucevski: portretele protopopului N. Antonovici și al soției lui, executate pela 1870 (76). Iar dacă ar fi să ne întrebăm care dintre cei trei protagoniști ai muzicii bucovinene românești (Porumbescu, Flondor, E. Mandicevski) „este cel mai mare" (48), atunci cel puțin atât putem răspunde fără de nici o șovăire: că'n invenția melodiei Ciprian Porumbescu deține locul întâi.

L. M.

CRONICĂ

Îndoită izbândă a lui Tiberiu Crudu al nostru. — „Viața literară" Anul VIII Nr. 160 din 1-25 Iulie 1934 vestește că premiul I pentru cea mai bună schiță, în concursul organizat de chiar „Viața literară" l-a dobândit Tiberiu Crudu cu schița Ispita. Dar ceea ce nu vestește „Viața literară" e că atunci când Tiberiu Crudu lua un premiu al Academiei Române, cu volumul *Să hăstria Sihlei*, că atunci un Vasile Damaschin din aceeași „Viață literară" scria pentru premიაții Academiei Române că: „s'au premiat niște fițiuce și broșurele care nu au nimic de a face cu literatura..., pe care nimeni nu le cunoaște, n'a auzit..., încurajând cărți scoase din pivnițele tipografilor de periferie..." — Acesta e premiul cel mai mare pe care ni l-a smulț, pentru foști horopsiții „periferiilor" Tiberiu Crudu! Înjuratul Vieții literare e și premiatul ei! Să le (ne) fie de bine!

Primul bucovinean membru al Societății compozitorilor români. — Ferventul împlinitor al unui eroic apostolat muzical Alexandru Zavulovici, asupra căruia noi, de repetate ori, am dat relațiuni, s'a invrednicit a inaugura falanga tinerilor compozitori bucovineni cari primesc consacrarea oficială a Capitalei, Societatea Compozitorilor români numindu-l cu deciziunea Nr. 6.632 din 18 Oct. 1934 membru activ al ei, (în urma ședinței din 13 Oct. 1934). Să trăești, măestre, și să ni-i rumpi și pe ceilalți în căile tale!

* * *

Școala „Armoniei”. — ...a prins nu numai cu genul mai mărunț al Academiiilor, imitate cî n va de Conservatorul Cernăuțean și apoi până astăzi de Soc. „C. Porumbescu” dela Suceava, ci și cu organizarea marilor noastre armate rustice în semnul cântecului, organizare îndrumată de „Armonia” (Cernăuți) cu neuitatele ei Concursuri de coruri populare (din 17 Mai 1931 și 22 Oct. 1933). E în adevăr o admirabilă continuitate în ceea ce ni s'a realizat la Cernăuți în 11 Nov. 1934 de către Centrul soc. arcășești din Bucovina, prin vrednicul său organizator Dim. Străchinaru. Numărul corurilor concurente s'a ridicat chiar la 12 (față de 8 coruri în 1931 și 1933). Prezentabile și izbânditoare s'au înfățișat corurile concursurilor armoniste, premiul I (Medalia de aur) luându-l, de data aceasta, minunea de mănunchiu coral din Cupca, cei (numai!) 16 bărbați de sub bagheta (și chiar fără bagheta) Păr. Const. Grigorovici; premiul II (Med. de argint), alte două coruri botezate de „Armonia”: cele din Arbore și Galanești. Până la premiul III (Med. de bronz) s'au putut avînta doar numai 3 din corurile „noui”: cele din Cuciurul-Mare, Dărmănești și Vama (acesta însă cu voci de-un timbru vădit orășenesc!). Celelalte (din Mahala, Vadul-Cosminului și Voloca) sunt abia embrioane de coruri. Altele, nici măcar atât, cele din Bala-ceana și I. G. Duca: simple înjghebări de „colindători” (sit venia verbo, fiindcă uneori colindătorii pot concura chiar și un cor!). Foarte regretabil e cumplitul regres al corului dela Iordănești, care și l-a pierdut pe regretatul său armonist Ilie Toustiuc. Și nu uităm că incinta Teatrului Național și stradele Cernăuțene au răsunit și de-o fanfară arcășească (cea din Roșă), care merita cel puțin o „Medalie de aur”! Și totuși cât de departe suntem încă de cea mai cântăreață provincie a României, cea care cu tot dreptul se fălește că: „Mândră țară e Banatu, Că la noi cântă tot natu”, și care în 1929 număra 16 societăți muzicale, 174 coruri și 54 fanfare, dintre cari 14 coruri și 14 fanfare chiar în Banatul iugoslav (cf. Iosif Velceanu, Corurile și fanfarele din Banat, Craiova 1929, 100—101). Unde-i omul care să-ne bănățenească și pe noi? !...

L. M.

FĂT-FRUMOS

LITERATURĂ—ARTĂ—ȘTIINȚĂ—VIAȚĂ SOCIALĂ
CERNĂUȚI AN. IX 1934

Nu uitați de fondul „Ciprian Porumbescu”
pentru publicarea operei *Lui!*

Darurile le adresați revistei „Făt-frumos”

CUPRINSUL ANULUI 1934

Versuri

- Crudu Tiberiu*, Ție 127.
Dracea Nicu, Rugăciune [trad. din Guvstav Falke] 16.
Iosif Șt. O., Rugă [trad. din G. Falke] 16.
Petra-Petrescu Horia, Rugăciune [trad. din G. Falke] 130.
Porumbescu Ciprian, Moderne Philosophie 35; Ballade 35; Lyrik 136.
Salsovia, Răsărit de lună 2.
Voevidca George, Amurg 8; Al vostru soare pentru mine-i mort 86; Chirurg 121.
 Cântece populare, culese de *Petru Iroaie* 21, 23.
 Chiuitură populară, culeasă de *Petru Iroaie* 22.
 Cântec popular, cules de *Octavia Lupu-Morariu* 56.
 Strigături populare, culese de *Octavia Lupu-Morariu* 124.
 Cimilituri populare, culese de *Leca Morariu* 62.

Proză beletristică

- Apachiței Teodor*, Ștefin ceal Mari și Manastirea Putna [folclor] 25.
Cantemir Traian, La Români din Jeian 4, 126; — Texte istromâne [folclor]:
 Gospodaru carle av porc verit 24; De uomu carle piseia buletu lu mul'ara 133; Gal'ira lu Cârșanu 136.
Chelariu Traian, Așa e viața 102.
Crudu Tiberiu, Deslegare 36.
Iroaie Petru, Folclor: Meștersugu hoții 21; Pîri și coaci malaiu țiganulu 22.
Ispirescu Petru, Povești despre Vlad-Vodă Țepeș [Pagini inedite de P. Ispirescu] 113.
Mitric Atanasie, Amintiri [comedie într'un act] 45, 82.

Proză științifică

- Balan Teodor*, Data morții lui Ion Budai-Deleanu 41, 82
Cușniriuc Teodor, Superficialitate „germană”[?] în valorificarea literaturii noastre 11, 63.
Gheorghian Corneliu, Lucrările pictorului Bucevschi dela Academia Română [1881-1882] 9; Pictorul Bucevschi și potretul lui Ștefan cel Mare [1881-1884] 17, 57, 97.
Hasdeu B. P., Scrisoare inedită [nedatată] către P. Ispirescu 134.
Lupu Dr. Teofil, Vintilă I. Brătianu [Amintiri] 119.
Mihuță Dr. Gheorghe, Ciprian Porumbescu învățător 117.
Morariu Dr. Aurel, Pentru memoria lui G. Muzicescu 122.
Morariu Leca, Ispirescu inedit (și corespondență de-a lui) 130; Pentru Năpasta lui Caragiale 2; „Era pe când nu s'a zărit, azi o vedem și nu e” [întârziata recunoaștere a lui Eminescu] 108; Pe marginea Hurmuzachelui literar [I. E. Torouțiu, Studii și documente literare vol. IV] Recenzie 28; I. E. Torouțiu și enciclopedismul de cafenea [anti-T. Arghezi] 108; I. E. Torouțiu și cafeneaua istorică-literară [anti-Al. Ciorănescu dela „Revista fundațiilor regale”] 108; Pro domo [înființarea rev. „Făt-frumos”] 138; C. Porumbescu stihuitor și alcătuitor de aliotrii literare 35 [și 135]; Pentru cronologia operei lui C. Porumbescu 71; Și iarăși bibliografia operei lui C. Porumbescu 108; G. Galinescu, Manuale didactice de muzică de G. Breazul, [Recenzie] 67; N. Tcaciuc-Albu, Vieața [sic] și opera lui Tudor Flondor, 1934 [Recenzie] 142.
Morariu-Lupu Octavia, Mărturii despre liceanul Ciprian Porumbescu 137.
Morariu Victor, Pentru Budai-Deleanu 71.
Odobescu Al. I., Scrisoare inedită [și nedatată] către P. Ispirescu 135.
Păunel E. I., Emil Biedrzycki, Zarys dziejów literatury rumunskiej, 1935 [Recenzie] 139.

- Popescu Constanta I., Petru Iroaie, Cernăuful folcloric [1934] Recenzie 69.*
Popescu Elena, Dr. Emil Biedrzycki 125.
Popescu Ortisie, Frângerele Bucevschene [despre Epaminonda Bucevski] 44.
Teodorescu G. Dem., Scrieri inedite [din Paris 1875 și 1876] către P. Ispirescu 131 și 132.
Tocilescu Grigori, Scrisoare inedită [din Paris 1879] către P. Ispirescu 133.
Valuca E., Al. Lascarov-Moldovanu, Mamina, roman [Recenzie] 27; Li-viu Rebreanu, Jar, roman [Recenzie] 104.
Vicoveanu Ioan, Pentru bibliografia operei lui C. Porumbescu 107.
Zaharia E. Ar., Artur Gorovei văzut din Franța 109.

Cronică

- Criță Al, Expansiune dramatică 77.*
Lupu Al., Un Teatru Național care știe să-și facă datoria 74.
Morariu Leca, † Gh. Bogdan-Duică 81; Îndoită izbândă a lui Tiberiu Cru-du al nostru 143; „Ce-ți pasă ție chip de lut, dac' oiu fi eu sau altul...” [Monumentul pseudo-Eminescu dela Constanța] 111; O în-trebare adresată, poate, Ministerului Artelor sau, poate, înaltelor Fundații culturale... 78; Dărzenie culturală bucovineană [Un al 2-lea bust Porumbescu] 112; Primul bucovinean membru al Soc. compo-zitorilor români 144; Școala „Armoniei” [couri populare] 144; Vic-tor Balan, un nou pictor Român bucovinean 110; Muzeul Bucovinei 33; Ni se dărapână monumentele istorice! 78.
Nedelcu Constantin, Viorica Ursuleac 31.
Popescu Elena, Și iarăși înalta culturalitate bucovineană [I. E. Torouțiu, Studii și documente literare vol. IV] 1; Treizeci ani dela înfiin-țarea „Junimii literare” 79; Opera lui C. Porumbescu 80; Eveniment muzical [Requiem-ul lui Verdi] 80; Premiații noștri 79.
Stejaru Al, „Bucovina în cărți icoane” 72.

Pagina socială

- Criță Al, Mentorul dramatic Em. Kososki! 77; Cât costă cronica dramati-că a d-lui Em. Kososki! 76.*
Morariu Leca, Omul sfințește locul 77; Idolul sportului 78; S'a suit râma în par și crede că... balaur!... 78.
 **, Jaf anticultural din partea admin. financiare și a Soc. compozitorilor români 55.

Varia

- Superioritatea traducătorului Nicu Dracea față de Șt. O. Iosif 16.
Redacționale: Errată 80; Fotograful I. Ambre 80; Pseudo-Eminescu lui G. Călinescu 129.
 De-ale administrației [Ctitori culturali] 71.
 Bibliografie 138 și pag. 4 din coperta Nr.-lor 1, 2-3, 4 și 5-6.

Ilustrații

- Gh. Bogdan-Duică, Coperta Nr. 4; Mitropolitul Silvestru Morariu 99; Ti-beriu Crudu 36; Dr. Emil Biedrzycki 125; Pictorul Epaminonda Bucevski [după rev. „Familia” 1880 și 1891], Coperta Nr. 1 — acelaș 57; Alex. Zavulovici 75; Eugen Maximovici, Ștefan cel Mare [după fresca dela Sânt Ilie 18; item [după fresca dela Voroneț] 20; Gh. Bilan, Bustul C. Porum-bescu 112; Biserica Voronețului (după fot. I. Ambre) Coperta Nr. 2-3; Mănăstirea Vatra-Moldoviței (după I. Bocănețu) Coperta Nr. 5-6; Cislă din Jeian [1927] 5; Vignete 40, 56, 86, 96, 109, 110, 121, 135, 139 și Coperta Nr. 1 pag. 4.

ATENȚIE! Noua noastră adresă e:

Revista „FĂȚ-FRUMOS“

Redacția și administrația:

CERNĂUȚI, str. Munteniei 14

ABONAMENTUL [achitat numai anticipativ]

În țară: 200 lei pe an

În străinătate: 300 lei pe an

Colaboratorii plătesc numai 100 lei pe an

CUPRINSUL:

P. Ispirescu	Povești despre Vlad-Vodă Țepeș [Pagini inedite]
Tiberiu Crudu	Ție [versuri]
Dr. Gh. Mihuță	Ciprian Porumbescu învățător
Dr. Teofil Lupu	Vintilă I. Brătianu
George Voevidca	Chirurg [versuri]
Dr. Aurel Morariu	Pentru memoria lui G. Muzicescu
Octavia Lupu-Morariu	Strigături [folclor]
Elena Popescu	Dr. Emil Biedrzycki
Traian Cantemir	La Românii din Jeian
De-ale Redacției	
Horia Petra-Petrescu	Rugăciune, trad. din G. Falke [vers.]
Leca Morariu	Ispirescu inedit [și corespondență de-a lui]; Scrisori dela G. Dem. Teodorescu, Grig. Tocilescu, B. P. Hasdeu și Al. I. Odobescu
C. Porumbescu	Lyrik [versuri inedite]
Traian Cantemir	Folclor istroromân
Octavia Lupu-Morariu și Leca Morariu	} Multe și mărunte . .
E. I. Păunel și Leca Morariu	
Leca Morariu	} Vitrina cărții
Leca Morariu	Cronică

BIBLIOGRAFIE

- N. Tcaciuc-Albu, **Viața și opera lui Tudor Flondor**, Cernăuți 1934.
- Mircea Streinul, **Itinerar cu anexe în vis** [versuri], Cernăuți 1934.
- Pimen Constantinescu, **P. Mignosi și G. Novelli, Poeme creștine, Poezii alese . . .**, Focșani 1933.
- Pimen Constantinescu, **Publicațiunile periodice românești ale Sibiu-lui de azi**, Sibiu 1934.
- Pimen Constantinescu, **G. d'Anunzio, Patruzeci și patru de sonete, alese și traduse . . .**, Cluj 1934.
- Eugen Botezat, **Coarne enorme și cerbul din regiunea Carpaților**, Cluj 1933.
- Emil Biedrzycki, **Zarys Dziejów Literatury Rumuńskiej**, Lwów 1935.
- Statutele „Asociației corurilor și fanfarelor române din Banat”** aprobate în 1934, Timișoara.
- Iosif Velceanu, **Corurile și fanfarele din Banat**, Craiova 1929.
- Ștefan Stoicescu, **Lui Gavriil Musicescu, Omagiu**, București 1934. Tip. „Bucovina” I. E. Torouțiu [colaborează și Ion I. Nistor și Dr. Aurel Morariu].
- C. Frunză, **Tabăra Țiganilor**, Comedie în 4 acte după I. Budai-Deleanu, București [1934].

A apărut Colecția (muzicală)

„FĂȚ-FRUMOS”

fascicolul 4, cu inedita

C. PORUMBESCU

Horă de Salon

PENTRU VIOLONCEL ȘI PIAN

cu transcrierea și pentru vioară de I. HÜTTER

revizuită după masul. orig. de LECA MORARIU

PREȚUL 30 LEI